

Marjan Brouwers

Digitale transformatie

Van klassieke leeszaal
naar digitaal en fysiek platform

Mirjam Wijers (62) had al de nodige bestuurlijke ervaring toen ze in 2005 ging werken in de bibliotheeksector in het oosten van het land, onder andere als (interim-)directeur en adviseur. Sinds begin dit jaar is ze de innovatie-regisseur van Bibliotheek Berkel & IJssel, kortweg BIJ de bieb.

Eén van haar grootste uitdagingen betreft de digitale transformatie: hoe ziet de bibliotheek van de toekomst eruit? Op zoek naar concrete handvatten volgde ze bij AOG de leergang Leiderschap bij Digitale Transformaties (nu Innovatie en Digitale Transformatie): 'Ik heb er geleerd om boven de materie te gaan staan en vanuit een bijna filosofische blik te kijken naar wat de digitalisering met de samenleving en dus ook met de bibliotheek doet.'

Ooit zijn bibliotheken opgericht als leeszaal waar mensen zonder toegang tot boeken terecht konden om te lezen, hun woordenschat uit te breiden en zich te informeren. Vervolgens mochten ze boeken lenen om thuis te lezen. Mirjam Wijers: 'Er werden vroeger ook wel literaire en educatieve activiteiten georganiseerd, maar de ontwikkeling naar de maatschappelijk educatieve bibliotheek is pas een jaar of twintig geleden begonnen en kwam de afgelopen vijf tot tien jaar echt op stoom. Zo bestaan de taalhuizen, waar mensen terecht kunnen voor ondersteuning bij het lezen en schrijven, pas sinds 2017. Tegenwoordig bieden bibliotheken mensen de kans om zich een leven lang te ontwikkelen. Dat doen we ook op digitaal gebied, bijvoorbeeld met computercursussen of hulp bij het aanvragen van een DigiD-code.'

Meegaan met de samenleving

De bibliotheek blijft die educatieve en maatschappelijke rol vervullen, maar er is meer nodig om mee te bewegen met de veranderingen in de samenleving die steeds meer leunt op digitale vaardigheden en technologieën.

Wijers: 'Bibliotheken hebben in het verleden al veel gedaan op het gebied van automatisering en digitalisering.

We hebben een grote collectie aan digitale boeken en het lenen en terugbrengen van boeken is geautomatiseerd.

Maar daarmee zijn we er nog niet. Steeds meer mensen, niet alleen jongeren, gebruiken digitale media om zich te informeren en gaan daarvoor niet meer naar de bieb. Om die ontwikkeling bij te benen, moet je als bibliotheek

een digitale transformatie doormaken die veel verder gaat dan de automatisering van handelingen en de digitalisering van je collectie. De vraag is dan: wat voor type bibliotheek heb je voor ogen? Welke strategie gebruik je om die transformatie verder te brengen in je organisatie en wat moet je doen om je mensen daarin mee te nemen? Met die vragen ben ik aan de slag gegaan tijdens de leergang.'

Plek voor persoonlijke ontwikkeling

Wijers kreeg de opdracht van haar Raad van Toezicht om uit te zoeken in hoeverre organisaties in de regio met de verschillende bibliotheken in de omgeving konden samenwerken om onder andere de digitale transformatie verder te brengen. Die opdracht leidde uiteindelijk tot het ontstaan van BIJ de bieb, voor alle inwoners van de gemeenten Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen, met zeven bibliotheekvestigingen en zeven buurtbiebs en afhaalpunten. Wijers ziet de bibliotheek nieuwe stijl vooral als een community, waar inwoners terecht kunnen voor betrouwbare informatie, persoonlijke ontwikkeling en het delen van kennis. 'Een community, maar ook een fijne plek waar je niet alleen boeken leent, maar ook mensen ontmoet of activiteiten kunt organiseren. Of waar je met een kop koffie en een broodje erbij rustig kunt lezen, studeren of werken aan een leestafel of in een stiltecabine.'

Slagkracht om innovaties op te pakken

Zelf ging ze na de fusie aan de slag als innovatie-regisseur en sindsdien zet ze programma's en projecten in gang om de dienstverlening van BIJ de bieb verder te ontwikkelen. 'Dankzij die fusie hebben we nu de slagkracht om de innovaties op te pakken die nodig zijn om de kwaliteit van onze dienstverlening te garanderen. Zo bieden we onze inwoners nu allerlei cursussen digitale vaardigheden aan, zoals Klik & Tik, een beginnerscursus computer en internet. We maken daarbij veel gebruik van landelijke leerplatforms om digitale workshops en cursussen aan te bieden, zoals oefenen.nl, GoodHabitx en Soofos. Verder werken we intensief samen met de scholen en de kinderopvang in onze regio en zijn we pasgeleden begonnen om samen met organisaties in de zorg een leerplatform te ontwikkelen. En dan heb ik het nog niet eens gehad over de droneroute door de bieb die we tijdens een zomerschool hebben aangelegd of de VR-brillen waarmee je allerlei activiteiten kunt organiseren.'

Mensen meenemen

Een grote uitdaging voor BIJ de bieb is de vraag wat er moet gebeuren om de digitale transformatie intern te laten slagen. Wijers: 'Je moet niet de illusie hebben dat je al je medewerkers meekrijgt, want we hebben ook mensen die vooral verknocht zijn aan de papieren boeken en niets hebben met de digitale wereld. Het gaat erom dat je medewerkers en vrijwilligers die daar wel open voor staan de handvatten biedt om mee te gaan in die

beweging. Daarom bieden we allerlei opleidingen en programma's aan om mensen om en bij te scholen. En in onze werving letten we erop dat we mensen binnenhalen met ervaring en affiniteit met de digitale vaardigheden en dienstverlening. We nemen mensen dus geleidelijk mee, maar we laten ook merken dat de urgentie hoog is. Als bibliotheek kunnen we er niet voor kiezen om die digitale transformatie links te laten liggen. Dat moet ook duidelijk zijn.'

Ontlezing aanpakken

De digitale transformatie bij de bibliotheken is dus in volle gang, maar bereikt Wijers daarmee ook jongeren die hun leven grotendeels online doorbrengen op hun telefoon? 'Jongeren zijn voor ons een aandachtspunt. Het is voor hun ontwikkeling zo belangrijk dat ze lezen, hun woordenschat uitbreiden en zich inleven in anderen. Ontlezing is een zorg, maar ik zie ook dat jongeren op een andere manier lezen dan vorige generaties. Ze groeien op in de digitale wereld en als ze iets willen weten, halen ze geen boek uit de bieb, maar pakken ze hun telefoon erbij. Die generatie doet alles online en daar kun je als bibliotheek dus niet omheen. Overigens las ik in een onderzoek, dat ik vond tijdens de leergang van AOG, dat veel jongeren actief zijn op populaire online platforms gericht op lezen en zelf schrijven. Dat is natuurlijk een positieve ontwikkeling. Een activiteit die we met scholen hebben georganiseerd, waarbij je door middel van spoken word leert om je verhaal te vertellen, spreekt jongeren

ook zeer aan is mijn ervaring. Verder hebben we de drempel verlaagd door ons abonnement aan te passen: je bent nu gratis lid tot je 29 bent en je hoeft alleen iets te betalen als je een boek leent.'

Lezen en leren in vrijheid

Voorop staat voor Wijers dat de bibliotheek een plek moet zijn waar democratische waarden gelden en waar mensen in alle vrijheid kunnen lezen en leren wat ze willen. Wat er momenteel in de Verenigde Staten gebeurt, waar boeken aan de lopende band worden verbannen, is haar dan ook een gruwel. 'Bibliotheken zijn plekken voor het vrije woord. In feite is de bibliotheek van ons allemaal. Onze inwoners hebben de sleutel. Ik heb zeker niet alle antwoorden en ik zie ook wel dat de afstand tussen de klassieke bibliotheek en de community die ik voor ogen heb groot is. Het is een hele klus om die twee werelden bij elkaar te brengen en ik heb me tijdens de leergang dan ook flink in die materie vastgebeten en weet nu dat je zo'n traject stap voor stap moet doen. Ik blijf de urgentie benoemen, maar ik neem mensen geleidelijk mee in de omslag. Ondertussen is mijn uitgangspunt nog steeds dat de bibliotheek een betrouwbare, plezierige en veilige community moet zijn, waar je als inwoner fysiek en digitaal terecht kunt voor je persoonlijke ontwikkeling. En waar je ook nog steeds boeken kunt lenen. Dat is onze opdracht en uitdaging.'

Sinds eind 2023 is Leiderschap bij Digitale Transformatie opgegaan in de nieuwe opleiding Innovatie en Digitale Transformatie. We onderzoeken de rol van digitalisering op de manier waarop mensen communiceren, werken, consumeren en deelnemen aan de samenleving. Ook staan we stil bij de invloed van digitale transformaties op organisaties en waardecreatie binnen organisaties. Je leert hoe maatschappelijk ontwikkelingen een inspiratiebron kunnen zijn voor nieuwe concepten en hoe deze concepten ontwikkeld kunnen worden.

[Lees hier meer over wat het jou te bieden heeft.](#)

De vooruitgang voor zijn.

AOG
school of
management

AOG School of Management

Radesingel 50

9711 EK Groningen

www.aog.nl

AOG is verbonden
aan Freia Groep

rijksuniversiteit
groningen